



**kimpassa
allihopa**

sote- ja
maakuntaudistus
Varsinais-Suomi

VARSINAIS-SUOMEN SOTE-UUDISTUS

TUTKIMUS, KOULUTUS ja KEHITTÄMINEN

TUTKINTOKOULUTUKSEN ALATYÖRYHMÄN RAPORTTI

Työryhmä
6.6.2018

SISÄLLYSLUETTELO

1. VALMISTELUTYÖN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	3
2. TYÖRYHMÄN ESITYKSET	4
2.1 Tutkintokoulutuksen koordinaatio ja kehittäminen	4
2.1.1 Tutkintokoulutuksen koordinaatio maakunnassa	4
2.1.2 Tutkintokoulutuksen edellytysten vahvistaminen	5
2.1.3 Sote-palveluntuottajien ja koulutuksen välinen suhde	6
2.2 Tutkintokoulutuksen sisällöt ja toteutus	6
2.2.1 Toisen asteen ammatillinen koulutus	7
2.2.2 AMK-koulutus	7
2.2.3 Yliopistokoulutus	8
2.2.4. Tutkintokoulutuksen näkökulmien yhtymäkohdat	11

1. VALMISTELUTYÖN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

Tutkimus, koulutus ja kehittäminen -valmistelutyöryhmä perusti tammikuussa 2018 viisi alatyöryhmää: tutkimus, kehittäminen, täydennyskoulutus, tutkintokoulutus ja maakunnan tietoallasstrategia.

Tutkintokoulutuksen alatyöryhmän tarkoituksena on täsmentää valmisteluvaiheen raportissa (Väänänen ym. 2018) kuvatut esitykset konkreettisiksi ehdotuksiksi tutkintokoulutuksen osalta.

Tavoitteena on laatia esitys tutkintokoulutuksen koordinaatio-, kehittämis- ja yhteistyörakenteista maakunnassa ja yhteistyöalueella sekä ottaa kantaa sote-uudistuksen vaikutuksista tutkintoon johtavan koulutuksen sisältöihin.

Raportin laatimiseen osallistuneet henkilöt:

- Seppo Soinila (pj.), Turun yliopisto/VSSHP, seppo.soinila(a)tyks.fi
- Maria Taipale (varapj), Raision seudun koulutuskuntayhtymä, maria.taipale(a)raseko.fi
- Miia Tuominen (siht.), Turun yliopisto, miia.tuominen(a)utu.fi
- Outi Salo-Ahen, Åbo Akademi, outi.salo-ahen(a)abo.fi
- Marjut Putkinen, Turun ammattikorkeakoulu, marjut.putkinen(a)turkuamk.fi
- Mira Karrasch, Åbo Akademi, mira.karrasch(a)abo.fi
- Wiveka Kauppila, VSSHP, wiveka.kauppila(a)tyks.fi
- Tiina Tarr, VSSHP, tiina.tarr(a)tyks.fi
- Sanna Salanterä, Turun yliopisto, sansala(a)utu.fi
- Jarkko Rasinkangas, Turun yliopisto, jarkko.rasinkangas(a)utu.fi
- Eva Juslin, Yrkeshögskolan Novia, eva.juslin(a)novia.fi
- Jaana Rönnholm, Super/KoHo, jaana.ronnholm(a)superliitto.fi
- Outi Kortekangas-Savolainen, Turun yliopisto, oukosa(a)utu.fi
- Anniina Orrenmaa, Tehy, anniina.orrenmaa(a)tyks.fi
- Camilla Laaksonen, Turun ammattikorkeakoulu, camilla.laaksonen(a)turkuamk.fi
- Pia Ahonen, Turun ammattikorkeakoulu, pia.ahonen(a)turkuamk.fi

Työryhmä on kokoontunut 4 kertaa (3/2018–5/2018). Valmistelutyö on toteutunut kokouskeskustelujen ja yhteisen raporttityöskentelyn muodossa. Raportin laatimisessa on hyödynnetty työryhmän edustajien ja heidän taustaorganisaatioidensa asiantuntijuuden lisäksi myös soveltuvia alueellisia ja kansallisia raportteja ja muuta taustamateriaalia.

2. TYÖRYHMÄN ESITYKSET

2.1 Tutkintokoulutuksen koordinaatio ja kehittäminen

Maakunta huolehtii tiiviissä yhteistyössä koulutusta ja sote-palveluja tuottavien organisaatioiden sekä kuntien kanssa tutkintokoulutuksen maakunnallisesta ja yhteistyöalueellisesta *koordinaatiosta* sekä *koulutuksen edellytysten varmistamisesta ja kehittämisestä*.

Käytännössä tämä tarkoittaa

- koulutusorganisaatioiden välisen yhteistyön vahvistamista,
- paikallisten/kansallisten strategioiden, käytäntöjen ja mallien hyödyntämistä,
- alueen väestöön sekä sote-alan ammatteihin liittyvän ennakkointiedon hyödyntämistä sekä
- yhteiskunnallista vaikuttamista, joka kohdistuu päättäjiin. Sen tavoitteena on
 - lisätä tietoisuutta sote-alan koulutuksen ja tutkimuksen merkityksestä palvelujen laadun perustana
 - parantaa sote-ammatteihin johtavan koulutuksen houkuttavuutta.

Maakunnan tehtävänä on huolehtia siitä että koulutusorganisaatioilla on riittävät resurssit opetukseen ja ohjaukseen kaikissa oppimisympäristöissä. Yhteistyöalueella koordinaatiossa tulee keskittyä riittävän kattavan työpaikalla tapahtuvan oppimisen mahdollistamiseen maakuntien kaikkien toimijoiden osalta.

Sote-integraatio tulee huomioida tutkintokoulutuksen ohjauksessa, rakenteissa, sisällöissä sekä toteutuksessa. Vastuu tutkintokoulutuksen kokonaisuudesta on koulutusorganisaatioilla. Koulutuksen sisältöjä ja toteutusta kehitetään yhteistyössä julkisten ja yksityisten sote-palveluntuottajien ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Tutkintokoulutuksen toteuttamisen rahoitus perustuu koulutusorganisaatioiden ja sote-palveluntuottajien omiin rahoitusmalleihin (mm. valtionrahoitusosuudet). Tutkintokoulutuksen maakunnallisten koordinaatio- ja kehittämistehtävien hoitamiseen tulee osoittaa riittävä, kohdennettu resurssi maakunnan TKI-yksikön budjetissa.

Tällä hetkellä lainsäädäntö, sopimus- ja korvauskäytänteet vaihtelevat eri koulutusasteiden ja myös koulutusorganisaatioiden kesken. Käytänteiden kirjavuus aiheuttaa haasteita ja epätasa-arvoisuutta koulutuksen toteuttamisessa. Tähän toivotaan ratkaisua kansallisella tasolla.

2.1.1 Tutkintokoulutuksen koordinaatio maakunnassa

Tutkintokoulutuksen koordinaatiosta maakunnan TKI-yksikössä/verkostossa vastaa koulutusasiantuntijoiden edustuksellinen ohjausryhmä. Siinä tulee olla tarkoituksenmukainen edustus kaikilta suomen- ja ruotsinkielisiltä koulutusasteilta ja -aloilta sekä julkisista ja yksityisistä sote-palveluntuottajaorganisaatioista ja kolmannelta sektorilta.

Tutkintokoulutuksen ohjausryhmän rooli on neuvoa antava ja palautteen kautta ohjaava. Ohjausryhmä toimii aktiivisena, yhdistävänä foorumina jäsentensä taustaorganisaatioiden ja maakunnan/yhteistyöalueen välillä. Ohjausryhmä tekee tiivistä yhteistyötä maakunnan muiden TKI-kenttään keskittyvien työryhmien kanssa sekä osallistuu maakunnan strategiatyöhön tutkintokoulutukseen ja osaamisen ennakkointiin liittyen.

Maakunnan TKI-yksikölle esitetään tutkintokoulutuksen koordinaatioon liittyviä toimintaperiaatteita, jotka on kuvattu luvuissa 2.1.2 ja 2.1.3.

2.1.2 Tutkintokoulutuksen edellytysten vahvistaminen

Maakunnan tehtävänä on huolehtia tutkintokoulutuksen edellytysten vahvistamisesta varmistamalla koulutuksen laatu sekä tunnistamalla uudistuvan palvelujärjestelmän edellyttämiä toimintatapojen kehittämistarpeita.

Koulutuksen laadun varmistaminen

Laadukkaan koulutuksen lähtökohtien turvaaminen

- Näyttöön perustuva tieto koulutuksen perustana; tutkimuksen ja koulutuksen yhteyden vahvistaminen.
- Koulutusorganisaatioiden ja sote-palveluntuottajien yhteistyön edistäminen koko maakunnan alueella
- Monialaisen Terveyskampus Turku -konseptin nykyistä tehokkaampi hyödyntäminen koulutuksen kehittämisessä
- Alueellisten ja kansallisten koulutuksen kehittämishankkeiden seuranta ja tiedon jakaminen
- Yhteistyö maakunnan TKI-yksikön/verkoston kehittämistoiminnon sekä muiden koulutukseen ja tutkimukseen liittyvien ohjausryhmien kanssa.

Laadukkaan työssä oppimisen ja harjoittelun turvaaminen

- Harjoittelun koordinaatio, koulutus- ja harjoittelusopimukset (ks. luku 2.1.3)
- Opiskelijaohjauksen laatustandardien kehittäminen yleisesti ja alakohtaisesti
- Ohjaajien pedagogisen osaamisen vahvistaminen (esim. alueelliset koulutukset, simulaatiot, verkkokurssit)
- Ohjauksen ja oppimisympäristöjen systemaattinen arviointi kaikilla sosiaali- ja terveysalan opiskelijoilla validoiduilla mittareilla (esim. CLES+T, OSCE).

Joustavien opintopolkujen kehittäminen

- Asteelta toiselle siirtymisen joustavoittaminen aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen sekä siltaopintojen avulla.
- Päällekkäisyyksien tunnistaminen alueen koulutustarjonnassa; synergian etsiminen koulutuksen järjestämisessä.
- Avoimen yliopiston ja avoimen AMK:n opintotarjonnan kehittäminen yhteistyössä, siten että tarjotaan opintokokonaisuuksia, jotka ovat liitettävissä tutkintojen osaksi.
- Ammattiin johtavan koulutuksen ydinsisältöjen kansallisen/EU-tasoisien harmonisoinnin edistäminen.

Uudistuvan palvelujärjestelmän edellyttämien toimintatapojen tunnistaminen ja kehittäminen

Moniammatillisuus

- Moniammatillisten harjoittelukäytänteiden kehittäminen (esim. simulaatiot, opetusterveyskeskus, koulutusneuvola) yhteistyössä sote-palveluntuottajien ja ammatinharjoittajien kanssa.
- Uudenlaisten monialaisten koulutuskäytänteiden kehittäminen ja vahvistaminen esim. Kliininen hoitotyön opettajat -toimintamalli ja Monelle -oppimisympäristö eri toimijoiden yhteistyönä.
- Koulutusyhteistyön vahvistaminen myös muiden soteen liittyvien koulutusalojen kanssa (esim. tekniikka, talous, taide, kasvatustieteet ja opetus).

Opettajien osaamisen ja yhteistyön vahvistaminen

- Opettajien työelämäjaksojen ja asiantuntijavaihtojen mahdollistaminen eri organisaatioiden kesken; käytänteistä sopiminen.
- Yhteisten opintojaksojen ja -kokonaisuuksien kehittäminen maakunnan ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen välillä ja sisällä.

Opiskelijaosaamisen hyödyntäminen

- Opinnäytetöiden systemaattinen hyödyntäminen osana palvelujärjestelmän kehittämistä
- Vertikaalisen opiskelijaohjauksen kehittäminen: vanhemman vuosikurssin/valmistumisvaiheen opiskelijat ohjaavat ja osallistuvat alkuvaiheen opiskelijoiden opetukseen
- Monialaisen opiskelijaohjauksen kehittäminen; eri alan opiskelijat oppivat yhdessä, monialaiset opiskelijaryhmät (esim. monialaiset harjoitteluosastot).

Kaksikielisyyden vahvistaminen

- Kaksikielisyyden integroiminen sekä opetukseen että harjoitteluun
- Yhteisten opintojaksojen lisääminen suomen- ja ruotsinkielisten ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen välillä
- Opettajavaihdon edistäminen suomen- ja ruotsinkielisten korkeakoulujen välillä
- Koulutusyhteistyön lisääminen Ahvenanmaan ja Vaasan shp:n kanssa.

2.1.3 Sote-palveluntuottajien ja koulutuksen välinen suhde

Jokainen sote-palveluntuottajan osallistuu koulutuksen järjestämiseen koulutuksesta vastaavan yksikön tarkemmin ohjeistamalla tavalla. (ks. Laki sosiaali- ja terveystieteiden tuottamisesta 23§).

Laadukkaan koulutuksen toteuttamiseksi maakunnan, koulutusorganisaatioiden ja sote-palveluntuottajien välinen yhteistyö ja tiedonkulku varmistetaan sopimuksilla, nimeämällä koulutuksen yhteyshenkilöt sekä yhteistyömahdollisuuksia kehittämällä.

Koulutukseen liittyvät sopimukset

- Harjoittelu- ja koulutus sopimusten yhtenäistäminen (esim. harjoittelupaikkavarauksjärjestelmät, opiskelijaohjauksen laatu kriteerit ja sisällöt)
- Harjoittelu- ja koulutus sopimusten laadintaan liittyvä neuvonta
- Harjoittelu- ja koulutuskorvauksista aiheutuvien kulujen tunnistaminen ja niistä sopiminen

Koulutuksen yhteyshenkilö

- Maakunnan ja palveluntuottajien välisiin sopimuksiin kirjataan velvoite koulutuksen yhteyshenkilön nimeämisestä.
- Koulutuksen yhteyshenkilö välittää tietoa sote-organisaation ja maakunnan välillä sekä huolehtii osaltaan opetus- ja koulustoittoinnin ja oppimisympäristöjen laadunhallinnan koordinaatiosta.
- Koulutuksen yhteyshenkilön tehtävä kattaa laajasti koulutuksen, mukaan lukien tutkintoon johtava koulutus, täydennyskoulutus ja muu ammatillisen osaamisen kehittäminen.

Palvelu- ja koulutustuotannon yhteistyömahdollisuuksien kehittäminen

- Tuetaan organisaatioiden johdon, esimiesten ja henkilöstön sitoutumista yhteistyöhön (esim. tietoisuuden lisääminen yhteistyön hyödyistä, yhteiset seminaarit ja kehittämispäivät)
- Kehitetään synergiaa tähtääviä yhteistyömalleja ja -mahdollisuuksia (esim. mentorointi, työkierto, koulutusaineistot ja kehittämishankkeet).

2.2 Tutkintokoulutuksen sisällöt ja toteutus

Tutkintokoulutuksen sisältöjä ja niiden muutostarpeita on yleisesti kuvattu ison työryhmän raportissa (Väänänen ym. 2018). Niiden lisäksi tässä raportissa on tuotu esiin eri koulutusasteiden sekä työntekijöiden ja työnantajan kannalta keskeisiä näkökulmia.

Kaikkien tässä raportissa käsiteltyjen koulutusorganisaatioiden tiedot ja tutkintojen kuvaukset löytyvät [Opintopolusta](#).

2.2.1 Toisen asteen ammatillinen koulutus

Varsinais-Suomessa sosiaali- ja terveysalan toisen asteen ammatillista koulutusta antavat **Turun ammatti-instituutti, Ammattiopisto Livia, Rasekon ammattiopisto, Novida, Salon seudun ammattiopisto ja Axxell Utbildning Ab**. Sosiaali- ja terveysalalla voi suorittaa perustutkinnon (lähihoitaja) ja suuntautua siinä joko kuntoutukseen, lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen osaamisalalle, mielenterveys- ja päihdetyön osaamisalalle, sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisalalle, vammaistyön osaamisalalle, suun terveydenhoidon osaamisalalle tai vanhustyön osaamisalalle, sekä ammatti- ja erikoisammattitutkintoja, joita ovat esimerkiksi perhepäivähoitajan, päihdetyön ja terveysalan ammattitutkinto, kasvatus- ja ohjauksen ammattitutkinto sekä vanhustyön erikoisammattitutkinto ja mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto.

Lähihoitajat voivat toimia laaja-alaisesti sosiaali- ja terveysalan tehtävissä. Lähihoitajan työ on kokonaisvaltaista hoitamista, huolenpitoa, kasvun tukemista, terveyden edistämistä, sairauksien ennalta ehkäisyä, sairaan ihmisen hoitoa ja tukemista sekä kuntoutusta. Lähihoitajan tärkeimpiä työvälineitä ovat ihmissuhde- ja vuorovaikutustaidot. Lähihoitaja tuntee erilaisten ja eri-ikäisten ihmisten kasvun ja kehityksen vaiheet, hoidon ja huolenpidon menetelmät sekä kuntoutuksen toimintakentän.

Lähihoitaja työskentelee sosiaali- ja terveysalan perustehtävissä esimerkiksi päiväkodissa, kotihoidossa, palvelutalossa, vanhainkodissa, terveyskeskuksen vuodeosastolla ja sairaaloiden eri osastoilla. Työnantaja määrittää lähihoitajia rekrytoitaessa, edellyttääkö tehtävässä toimiminen tietyn osaamisalan suorittamista. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon tutkintonimike on lähihoitaja riippumatta siitä, minkä osaamisalan henkilö on suorittanut. Sosiaali- ja terveysalan kelpoisuuksista on säädetty erillisissä laeissa. Näissä ei ole lähihoitajana toimimista määritelty osaamisaloittain.

Ammatillisen perustutkinnon suorittaneella on laajan ammatillisen perusvalmiuden lisäksi erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä osaamisalalla. Lähihoitajat voivat suorittaa yhden tai useamman osaamisalan myös valmistumisensa jälkeen. Sosiaali- ja terveysalan ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa osaamista kehitetään ja laajennetaan vaativiin erityistehtäviin.

2.2.2 AMK-koulutus

Turun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalalla koulutetaan bioanalytikoita, ensihoitajia, fysioterapeutteja, hammasteknikoita, kättilöitä, röntgenhoitajia, sairaanhoitajia, sosionomeja, suuhygienisteja, terveydenhoitajia ja toimintaterapeutteja AMK-tutkintoon ja ylempään AMK-tutkintoon. Tutkintoja suoritetaan vuosittain yli 600. Tutkintokoulutuksen lisäksi toteutetaan erikoistumiskoulutuksia ja eri laajuisia täydennyskoulutuksia. **Yrkeshögskola Noviassa** (Turun kampus) koulutetaan sairaanhoitajia, terveydenhoitajia ja sosionomeja sekä ylempi AMK-tutkintoon. Ammattikorkeakouluopinnot sisältävät perus- ja ammattiopintoja, harjoittelua, opinnäytetyön sekä vapaasti valittavia opintoja. Koulutusta toteutetaan sekä päivä- että monimuotokoulutuksena.

AMK-tutkintojen opetussuunnitelmatyössä korostetaan tämän päivän ja tulevaisuuden osaamisvaateita. Koulutuksen lähtökohdaksi on vahva oman tutkinnon substanssin ydinosaaminen. Keskeisiä näkökulmia kaikissa sosiaali- ja terveysalan AMK-tutkinnoissa on ovat terveys- ja hyvinvointiteknologia, kyky kehittää ja uudistaa sote-palveluja ja toimintakäytäntöjä sekä valmiuksia toimia moniammatillisissa ja -alaisissa työympäristöissä. Opiskelu toteutuu monimuotoisin menetelmin erilaisissa ympäristöissä kuten TKI-hankkeissa, virtuaalisesti, simuloiden, eri organisaatioiden yhteisissä ympäristöissä (esim. MedisiinaD), työelämässä.

YAMK-koulutuksessa vaihtoehdot ovat sosiaali- ja terveystieteiden johtamiskoulutus ja professionaalinen koulutus, jossa on tarjolla mm. kliinisen asiantuntijan, sosiaalialan, terveyden edistämisen ja kuntoutuksen profiilit. Johtamiskoulutuksessa vastataan sote-alan ajankohtaisiin osaamisvaatimuksiin ennakoitujen sote-ympäristössä tapahtuvien muutosten. Turun AMK:ssa on suunnitteilla myös sote-MBA-tutkintoon johtava koulutus. Oppimissuunnitelmassa on kaikille koulutuksille yhteisiä opintoja, jotka tukevat tutkimus- ja kehittämisosaamista. Yhteisten opintojen lisäksi kukin koulutus sisältää syventäviä ammattiopintoja, jotka muodostavat tutkinnon ytimen.

YAMK-tutkinnoissa korostuu vahva työelämälähtöisyys ja työelämätaitojen kehittäminen. Tavoitteena on muodostaa asiantuntijayhteisöjä asettamalla koulutuksessa painopisteeksi opiskelijan ja työelämän yhteistyön lisääminen sekä tutkimus- ja kehitystyön ja opetuksen välisten yhteyksien kehittäminen. Tutkimus- ja kehittämishankkeet (TKI) toimivat oppimisympäristöinä, joissa kytketään TKI-toimintaa, opinnäytetyöt ja muita opintoja projektioppimisympäristössä toteutettaviksi. TKI-hankkeet, moniammatilliset asiantuntijayhteisöt sekä digitaalisuus mahdollistavat opiskelijakeskeiset opiskelumuodot.

2.2.3 Yliopistokoulutus

Turun yliopisto - Lääketieteen koulutusohjelmat

Lääketieteellinen tiedekunta (Ltdk) vastaa lääkäreiden ja hammaslääkäreiden peruskoulutuksesta (360/330 op). Perinteistä oppiainepohjaista tutkintorakennetta kehitetään muodostamalla Sote-uudistuksen keskeisiä näkökulmia opetussuunnitelman läpi ulottuviksi kokonaisuuksiksi (esim. palliatiivinen hoito, krooninen kipu ja liikennelääketiede). Opetuksen sisällön suunnittelussa ja formaattien valinnassa otetaan huomioon lääketieteellinen monialaisuus, moniammatillisuus, poikkitieteellisyys ja työelämävastaavuus. Ltdk pyrkii oppiaineittain valtakunnallisesti yhdenmukaisiin osaamistavoitteisiin. Niiden määrittelyssä kuullaan opettajien lisäksi koulutettavia sekä perusterveydenhuollon rekrytoinnista vastaavia tahoja.

Yliopistosairaalan ulkopuolisesta koulutuksesta (perusterveydenhuollon yksiköt, keskussairaalat, lähisairaalat) on saatu erittäin myönteisiä kokemuksia. Hajautetun koulutuksen määrällinen lisäys edellyttää Ltdk:n, kolmen sairaanhoitopiirin ja alueen terveyskeskusten välisiä keskusteluja opettajien rekrytoinnista ja heidän pedagogisesta koulutuksestaan sekä useista käytännön kysymyksistä.

Opetussuunnitelma arvioidaan kriittisesti päällekkäisyyksien poistamiseksi. Kuvatut uudistukset pyritään toteuttamaan siirtämällä perinteistä, erityisesti luentomuotoista opetusta digitaaliseksi ja lisäämällä opiskelijan vastuuta tarjoamalla itseopiskeluaikaa. Samalla kuitenkin tulee huolehtia opiskelijan riittävästä tuesta esim. ydinainesanalyysin myötä. Kuvatun prosessin oletetaan vapauttavan opettajakapasiteettia, joka voidaan käyttää interaktiivisten, moniammatillisten opetusmuotojen toteuttamiseen ja lääketieteen ja hammaslääketieteen opiskelijoiden henkilökohtaisen lähiohjauksen varmentamiseksi ja vahvistamiseksi.

Lääkäreiden ja hammaslääkäreiden ammatillinen jatkokoulutus

Erikoislääkäri- (el-) ja erikoishammaslääkäri- (ehl-) koulutuksen ohjaus on siirtynyt STM:lle 1.2.2015. Koulutuksen järjestämisvastuu säilyy Ltdk:llä. El-/ehl-koulutuksen projektipäällikön tehtävänä on johtaa STM:n toimeenpano-ohjelman 2017–2019 toteuttamista. El/ehl-koulutusta kehitetään osaamisperusteiseksi nykyisen palveluajankautaan perustuvan pätevoitymisen sijaan. Kliiniset erikoisalajat määrittelevät koulutuksen tavoitteet, päivittävät seurantaohjelman (lokikirjat) ja koulutuksen sisällöt. Koulutuksen auditointi tulee toteuttaa järjestelmällisesti. Koulutus sopimukset tulee yhdenmukaistaa ja koulutuksen hallinnointi (koulutuspaikkarekisteri) tulee järjestää.



El-koulutuksen kokonaisajasta (5 tai 6 v) puolet tulee jatkossakin tapahtumaan yliopistosairaalan ulkopuolella, perusterveydenhuollon yksiköissä tai keskus- ja lähisairaaloissa. Koulutettavat toimivat Sote-keskuksen lääkärinviroissa. Jokaiselle koulutettavalle nimetään henkilökohtainen ohjaaja. Mikäli yksityiset palveluntuottajat osallistuvat koulutukseen, he tekevät koulutussopimuksen Ltdk:n kanssa ja nimeävät koulutuksen vastuuhenkilön.

Turun yliopisto ja Åbo Akademi - Hoitotieteen tieteenalakoulutus

Turun yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa ja Åbo Akademin Kasvatustieteiden ja hyvinvointialojen tiedekunnassa voidaan suorittaa seuraavat terveystieteiden perustutkinnot, joissa kaikissa pääaineena on hoitotiede:

- terveystieteiden kandidaatin tutkinto (alempi korkeakoulututkinto)
- terveystieteiden maisterin tutkinto (ylempi korkeakoulututkinto)

Turun yliopiston terveystieteiden kandidaatin ja maisterin tutkintojen sivuaineena opiskelijalla voi olla joko ikääntyneisiin suuntautuva hoitotiede ja terveydenhuollon hallinto ja johtaminen, kliininen hoitotiede ja terveydenhuollon hallinto ja johtaminen, mielenterveyteen suuntautuva hoitotiede ja terveydenhuollon hallinto ja johtaminen, tai hoitotieteen didaktiikka ja kasvatus- tai aikuiskasvatustiede.

Turun yliopistossa koulutuksen tehtävänä on tuottaa hoitotieteelliseen tutkimukseen perustuvaa ja hoitotyön käytäntöihin kytkeytyvää osaamista yksilön ja yhteiskunnan terveyden edistämiseen ja hoitamiseen. Koulutuksesta valmistuneilla terveystieteiden kandidaateilla ja maistereilla on valmiudet tieteellisesti perusteltuun, luovaan ja tulevaisuuteen suuntautuvaan toimintaan sosiaali- ja terveysalan eri tehtävissä.

Åbo Akademin hoitotieteen koulutuksessa hoitamista tarkastellaan sekä potilaan että hoitajan näkökulmista. Myös hoitoympäristön tarkastelu osana hoitoprosessia kuuluu koulutukseen. Koulutus antaa laajat valmiudet kliinisten, eettisten ja kulttuuristen kysymysten tarkasteluun terveys- ja hoitotieteen, hoito-osaamisen ja hoitotieteen didaktiikan näkökulmista.

Lääketieteellinen ja terveystieteellinen jatkokoulutus

Turun yliopiston tieteellistä jatkokoulutusta koordinoidaan tutkijakoulussa (UTUGS). Ltdk tarjoaa lääketieteen, hammaslääketieteen ja terveystieteiden (hoitotiede) tohtorikoulutusta. Sosiaalitieteiden, psykologian, logopedian ja muiden sote-kenttään liittyvien tieteenalojen jatkokoulutusta tarjotaan yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa. Åbo Akademin tieteellistä jatkokoulutusta koordinoi Forskarskolan vid Åbo Akademi.

Vaikka Sote-uudistus ei vaikuttane välittömästi tohtorikoulutukseen, se tukee toimintaympäristönä palvelujärjestelmätutkimusta ja tuottaa sitä palvelevia verkostoitumismahdollisuuksia monitieteisissä tutkimusryhmissä ja tulee lisäämään kaikkien Turun yliopiston tiedekuntien välistä yhteistyötä.

Turun yliopisto ja Åbo Akademi - Sosiaalitieteiden koulutusohjelmat

Turun yliopiston Sosiaalitieteiden laitoksen oppiaineet ovat sosiaalipolitiikka, sosiaalityö, sosiologia ja taloussosiologia. Opiskelu antaa valmiudet toimia yhteiskunnallista asiantuntemusta edellyttävissä tehtävissä sekä tuottaa korkeatasoisen tutkimusosaamisen. Vahvuusalueita ovat väestöryhmiä koskevat hyvinvointikysymykset, kulttuurinen vuorovaikutus ja yhteiskunnallinen eriarvoisuus sekä vertaileva tutkimus. Sosiaalitieteiden tutkimusaiheita ovat koulutuksen yhteiskuntaluokkien ja tulojen eriarvoisuutta sekä eri yhteiskunnallisten instituutioiden kyvykkyyttä vaikuttaa näihin sekä erilaisiin verkostoihin ja koulutukseen sekä virallisiin ja epävirallisiin markkinoihin kytkeytyvät kysymykset. Sosiaalityön aiheita ovat lisäksi lastensuojelun, lähisuhdeväkivallan ja monikulttuurisen sosiaalityön kysymykset.

Sosiaalityön pääaineopinnot antavat laissa säädetyn sosiaalityöntekijän ammatillisen pätevyyden. Työmenetelmien ja –käytäntöjen opetus toteutetaan kandidaatti- ja maisteritutkinnoissa, joihin sisältyy moniammatillista klinikkaopetusta. Sen tavoitteena on luoda aitoon asiakastyöhön pohjautuva oppimis- ja opetusympäristö, joten se on jo lähtökohtaisesti integroitunut sote-ympäristöön. Myös muiden sosiaalityöaineiden oppiaineiden kiinnostuksen kohteet - sosiaaliturvajärjestelmät ja niiden yhteiskuntapoliittisten vaikutusten arviointi (sosiaalipolitiikka) - ovat suoraan yhteydessä sote-järjestelmän kehittämiseen.

Åbo Akademin yhteiskuntatieteiden tutkimus ja opetus jakautuu Turun ja Vaasan kampuksille ja kytkeytyy läheisesti sote-alaan. Turussa painotetaan sosiaalisiin ongelmiin ja muutokseen, vähemmistöihin, organisaatio- ja työ sosiologian teemoja. Vaasan painoalueita ovat muun muassa vanhusväestön terveys ja elinolosuhteet sekä lapsiperheiden tilanne tämän päivän Suomessa.

Turun yliopisto ja Åbo Akademi - Psykologian koulutusohjelma

Psykologian ammatilliset opinnot sijoittuvat maisterivaiheeseen ja niihin sisältyy pakollinen 5 kuukauden harjoittelujakso. Molemmissa yliopistoissa on jo 1990-luvulta lähtien kehitetty asiakastyötä sisältävää klinikkaopetusta. Psykologian, sosiaalityön ja logopedian oppiaineet ovat olleet moniammatillisen klinikkaopetuksen pioneereja. Åbo Akademiassa taas on pitkä perinne asiakastyöhön moninaisesti painottuvissa klinikkakursseissa (psykologinen tutkimus ja hoito). Psykologian ja logopedian oppiaineet ovat olleet mukana kehittämässä ja toteuttamassa 2015 käynnistynyttä moniammatillista Monelle-kurssia, ja moniammatillisen opetuksen kehittäminen jatkuu.

Sote-keskukset voisivat tarjota hyvän alustan pitkän harjoittelujakson toteuttamiselle ja sen kehittämiseksi, mutta sote- ja maakuntaudistukseen liittyvistä asiakirjoista käy ilmi, että psykologit puuttuvat toistaiseksi kokonaan tulevien sote-keskusten palveluista ja henkilökunnasta. Viitteet siitä, että etenkin mielenterveyden ennaltaehkäisevät palvelut ovat sote-suunnitelmissa jäämässä hyvin vähälle huomiolle on erittäin huolestuttavaa. Mielenterveyden ongelmat aiheuttavat naisilla jo suurimman osan työkyvyttömyyseläkkeistä ja sairauspoissaoloista, ja niiden aiheuttamat taloudelliset ja inhimilliset kustannukset ovat valtavat (<https://www.etk.fi/julkaisu/tyokyvyttomyysden-vuoksi-menetetty-tyoura/>).

Turun yliopisto ja Åbo Akademi - Logopedian koulutusohjelma

Logopedian koulutusohjelmat Turun yliopistossa ja Åbo Akademiassa sisältävät kandidaatti- ja maisteritutkinnot; vm. on edellytyksenä Valviralta haettavaan lupaan toimia laillistettuna puheterapeuttina.

Teoria- ja tutkimusmetodiopintojen lisäksi koulutusohjelmat sisältävät sekä lyhyitä klinisiä harjoittelujaksoja että maisterivaiheen neljän kuukauden harjoittelujakson terveyden- tai sosiaalihuollon yksikössä. Asiakkaat ohjautuvat yliopistoille paljolti terveydenhuollon kautta (Tyks, Turun kaupungin Hyvinvointitoimiala) terveyspalvelujen ja tutkimusprojekteista. Logopedian opiskelija toteuttaa harjoittelujakson laillistetun puheterapeutin ohjauksessa. Osan ohjauksista antaa terveydenhuollon toimenhaltija, osan yliopiston logopedian opettaja.

Turun terveyspalvelujen puheterapiatoiminta on vuodesta 2010 tarjonnut yliopistoille kaksi pitkää harjoittelupaikkaa vuodessa. Tyks on myös tarjonnut pitkiä harjoittelupaikkoja logopedian opiskelijoille mahdollisuuksien mukaan. Logopedian koulutusohjelmat sisältävät noin 15–20 opintopisteen kokonaisuuden lääketieteen opintoja.

On tärkeätä, että yhteistyö, asiakkaiden ohjaaminen opiskelijoiden lyhyisiin harjoitteluihin että paikkojen tarjoaminen pitkiin neljän kuukauden harjoittelujaksoihin, jatkuu sote-keskusten kanssa. Paikallisten sote-keskusten osallistuminen logopedien lääketieteelliseen koulutukseen on toivottavaa. Puheterapiapalvelut,



puheterapeutit ja logopedian opiskelijat (puheterapeuttiopiskelijat) tulisi mainita kirjatuiissa koulutussuunnitelmissa.

Tutkimusyhteistyön mahdollisuuksia sote-keskuksen ja yliopistojen logopedian ja psykologian oppiaineiden kesken tulisi vahvistaa.

Åbo Akademi - Farmaseutin koulutusohjelma

Åbo Akademin farmaseutin koulutusohjelma (180 sp) on kokonaisuudessaan ruotsinkielinen ja valmistuneilla farmaseuteilla on hyvät edellytykset työskennellä kaksikielisillä alueilla. Opintoihin kuuluu tärkeänä osana pakollinen 6 kk:n opetusapteekkiharjoittelu, josta vähintään 3 kk on suoritettava Suomessa avoapteekissa. Loput 3 kk voi suorittaa myös sairaala-apteekissa tai ulkomailta avo- tai sairaala-apteekissa. Valmistuneilla farmaseuteilla on valmiudet toimia lääkehuollon kaikilla osa-alueilla farmaseuttisissa ammattitehtävissä. Suurin osa farmaseuteista toimii avo- ja sairaala-apteekissa asiakaspalvelussa ja lääkeneuvonnassa. Sairaaloissa ja terveyskeskuksissa farmaseutit valmistavat lääkkeitä, toimittavat niitä osastoille sekä kouluttavat ja konsultoivat henkilökuntaa lääkkeisiin liittyvissä kysymyksissä. Osa farmaseuteista työskentelee osastoilla ja osallistuu lääkehoidon suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Koska lääkehoito on tärkeä osa-alue terveydenhuollossa, sen onnistumisen takaaminen on tärkeää ja vaatii yhteistyötä lääkäreiden ja muiden alan ammattilaisten kanssa. Farmaseutin koulutukseen tarvitaan tulevaisuudessa enemmän moniammatillista näkemystä terveydenhuollosta. Tällä hetkellä moniammatillisuuteen voi tutustua joidenkin vapaavalintaisten kurssien kautta, mutta tulevaisuudessa ehkä myös pakollisten opintojen myötä.

2.2.4. Tutkintokoulutuksen näkökulmien yhtymäkohdat

Tutkintokoulutuksen kaikkien osapuolien, opiskelijan, opettajan, työntekijän, työnantajan, potilaan ja asiakkaan näkökulmat tulee tunnistaa ja konkretisoida opetussuunnitelmissa. Koulutus ja tutkinnot vastaavat työelämän tarpeita nyt ja tulevaisuudessa.

Koulutusyksiköt seuraavat sektorinsa koulutustarpeen kehitystä, jotta palvelujärjestelmällä on riittävä määrä ammattitaitoisia henkilöstöä käytettävissä myös tulevaisuudessa.

Kaikki sosiaali- ja terveysalan tutkinnot ovat ns. SORA-menettelyn mukaisia tutkintoja, joissa edellytetään, että opiskelija on terveydentilaltaan ja toimintakyvyiltään kykenevä suoriutumaan opinnoistaan ja niihin liittyvistä harjoitteluista sekä toimimaan ammatissaan. SORA-menettelyä noudatetaan maakunnassa yhtenäisesti.

Sote-alan uudet toiminta- ja oppimisympäristöt vaativat **työntekijöiltä** uudenlaista osaamista ja tietoa. Sote-järjestelmän optimaalinen toiminta edellyttää, että kukin ammattilainen tuntee muiden ammattilaisten työn luonteen, kunnioittaa muiden ammattitaitoa, haluaa työskennellä moniammatillisissa palvelukokonaisuuksissa ja kehittää jatkuvasti omaa ammattitaitoansa. Sote-ammattihenkilöiden tulee tuntea palvelujärjestelmä sekä sosiaali- että terveydenhuollon osalta sekä molempiin liittyvän lainsäädännön keskeiset periaatteet. Tämä vaatii koulutus- ja palveluntuottajaorganisaatioilta yhteistyötä monilla eri osa-alueilla.

Opiskelijan tulee voida hahmottaa tulevan ammattinsa työympäristön keskeiset piirteet koko oppimispolun aikana. Tätä tukevat moniammatilliset yhteiset oppimisolustat, joissa huomioidaan myös potilaiden ja asiakkaiden näkemykset entistä monipuolisemmin. Sote-oppimisympäristöissä opetus- ja oppimismenetelmät ovat uudistuvien toimintamallien mukaisia, ja niissä hyödynnetään innovatiivisesti nykyistä monimuotoisempaa vuorovaikutuksellisuutta, kuten vertaisarviointi ja opiskelijatutorointi.



Oppimismenetelmien valinnassa hyödynnetään teknologian tuomia mahdollisuuksia ja sulautuvan oppimisen periaatteita. Koulutuksen tulee tukea ammatillista kasvua itsenäiseksi asiantuntijaksi.

Opettajien osaaminen on turvattava niin, että he voivat osallistua säännöllisesti ammattinsa mukaiseen täydennyskoulutukseen. Opettajat vastaavat siitä, että opetus on tutkimusnäyttöön perustuvaa. Turvataan opettajien mahdollisuus jo varhaisessa opettajauran vaiheessa hankkia pedagogista koulutusta. Opettajat osallistuvat työelämälähtöisten opintojaksojen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Syntyvien työelämäkontaktien myötä he vahvistavat myös omaa työelämäosaamistaan. Aktiivista tutkimustyötä tekevien opettajien tutkimusmahdollisuudet turvataan henkilökohtaisissa työsuunnitelmissa.

Työnantajan koulutuksellisenä tavoitteena on vahvistaa henkilöstön osaamisen tarkoituksenmukaista käyttöä ja tukea ammatillista kehittymistä. Henkilöstö kykenee tulevaisuudessa toimimaan aikaisempaa joustavammin yli organisaatorajojen potilas-/asiakastarpeiden mukaan. Jatkossa on aiempaa järjestelmällisemmin huolehdittava työnantajien edustajien osallistumisesta opetussuunnitelma-työhön sekä opintojen suunnitteluun ja toteutukseen. Hyvä koulutus on työnantajalle rekrytointikeino.

Potilaat ja asiakkaat ovat oman sairauden ja elämänsä kokemisen asiantuntijoita, ja heidän mukaan ottamista opetukseen tulee harkita silloin, kun se on opetuksen kannalta tarkoituksenmukaista ja eettisesti kestävä.

Lopuksi

Koulutuksen kaikkien toimijoiden välisen yhteistyön avulla varmistetaan sote-organisaation vetovoimaisuus koulutus-, harjoittelu- ja työpaikkana. Opetus- ja koulutusyhteistyö, laadukas opetus ja ohjaus moniammatillisissa oppimisympäristöissä sekä riittävät perus- ja jatkokoulutuksen resurssit ovat keskeisiä tekijöitä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, ammatillisten oppilaitosten ja työelämän yhteistyön kehittämisessä.

LÄHTEET

Lehtinen, L. Työelämän tulevat osaajat! 2010. Kuka maksaa viulut? Näkökulmia sosiaali- ja terveysalan koulutuskorvauksiin. Suomen Kuntaliitto. http://shop.kunnat.net/product_details.php?p=346

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimikunta. 2017. TEAS-hanke: Optimoitu sote-ammattilaisten koulutus- ja osaamisuudistus. 10/2017-3/2018 http://tietokayttoon.fi/hankkeet/hanke-esittely/-/asset_publisher/optimoitu-sote-ammattilaisten-koulutus-ja-osaamisuudistus

Sosiaali- ja terveysministeriö. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen valtakunnallinen toimenpideohjelma vuosille 2017-2019. Sosiaali- ja terveysministeriö, 2016. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/78991>

Terveyskampus Turku. 2018. <https://www.healthcampusturku.fi/suomeksi/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017. Sosiaali- ja terveysalan koulutuksen kehittäminen sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän uudistuksen tarpeisiin: Osaamisella soteen –hanke. <http://minedu.fi/hanke?tunnus=OKM042:00/2017>